

ОКРЕМА ДУМКА

**судді Конституційного Суду України Козюбри М.І.
стосовно Рішення Конституційного Суду України
у справі за конституційним поданням Верховного Суду України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положень статей 19, 42 Закону України
“Про Державний бюджет України на 1999 рік”
(справа про фінансування судів)**

Погоджуючись з більшістю позицій мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України, разом з тим вважаю, що вони не дістали належного відображення в резолютивній частині Рішення.

1. Відповідно до пункту 4 частини першої статті 85 Конституції України до виключних повноважень Верховної Ради України належить затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього.

Частиною другою статті 95 Конституції України передбачається, що будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків визначаються виключно законом про Державний бюджет України.

Надавши Законом України “Про Державний бюджет України на 1999 рік” (стаття 42) право (у разі недоотримання доходів або коштів для фінансування дефіциту Державного бюджету України в порівнянні із затвердженим більш як на 10 відсотків) здійснювати обмеження видатків розпорядників коштів Державного бюджету України з урахуванням першочерговості та повноти фінансування захищених статей видатків, визначених статтею 19 вказаного Закону, Верховна Рада України тим самим фактично делегувала Кабінету Міністрів України свої виключні повноваження на внесення змін до Державного бюджету України, в тому числі встановлення нових розмірів видатків держави на загальносуспільні потреби (зокрема, на утримання судових органів), що суперечить пункту 4 частини першої статті 85 та частині другій статті 95 Конституції України. Положення статті 42 Закону України “Про Державний бюджет України на 1999 рік” не узгоджується також з пунктом 6 статті 116 Конституції України, згідно з яким Кабінет Міністрів України розробляє проект закону про Державний бюджет України, забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України та подає Верховній Раді України звіт про його виконання.

У зв'язку з викладеним статтю 42 Закону України “Про Державний бюджет України на 1999 рік”, на мою думку, необхідно було б визнати неконституційною повністю, а не тільки в частині надання повноважень Кабінету Міністрів України здійснювати обмеження видатків з Державного бюджету України на утримання судових органів України.

2. Однією з конституційних гарантій незалежності суддів, як правильно зазначається в мотивувальній частині Рішення, є особливий порядок фінансування судів. Відповідно до частини першої статті 130 Конституції України на державу покладено обов'язок забезпечувати фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів, зокрема, шляхом окремого визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів.

Встановлений Конституцією України порядок фінансування судів з Державного бюджету України в обсягах, які забезпечували б належні економічні умови для незалежного здійснення правосуддя, має на меті обмежити будь-який вплив на суд з боку інших органів влади. У зв'язку з цим не можна не погодитись з

висновком, викладеним у мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України, про те, що видатки Державного бюджету України на утримання судів “захищені безпосередньо Конституцією України і не можуть бути скорочені органами законодавчої або виконавчої влади нижче того рівня, який забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя згідно із законом” (абзац сьомий пункту 2).

Логічним продовженням цієї думки, на мій погляд, мало б стати визнання неконституційною (такою, що суперечить статті 130 Конституції України) статті 19 Закону України “Про Державний бюджет України на 1999 рік” в тій частині, яка не відносить до захищених статтею видатки на забезпечення об’єктивного, неупередженого і всебічного розгляду судових справ, що пов’язано, зокрема, з витратами на виклик свідків, експертів, охорону судових приміщень, оплату поштових послуг тощо. Відсутність названих видатків серед захищених у Державному бюджеті України ставить під загрозу гарантоване Конституцією України право людини і громадянина на судовий захист.

Посилання в мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України на те, що відповідно до статті 19 Закону України “Про Державний бюджет України на 1999 рік” “захищається не коло суб’єктів бюджетних правовідносин (бюджетні установи), а об’єкти цих правовідносин (статті видатків бюджетів за економічною структурою видатків)”, на мою думку, не є переконливим. Адже видатки на забезпечення розгляду судових справ тією ж мірою належать до статей видатків за економічною структурою, як, наприклад, придбання речового майна для військовослужбовців, трансфери місцевим бюджетам тощо.

3. Віднесення до переліку захищених статей видатків Державного бюджету України на забезпечення розгляду судових справ не означає, що в разі недоотримання доходів або коштів для фінансування дефіциту Державного бюджету в порівнянні з затвердженими виключається будь-яка можливість обмеження видатків Державного бюджету на утримання судів.

Таке обмеження може здійснюватись:

- по-перше, за умови першочерговості та повноти фінансування захищених статей видатків на забезпечення розгляду судових справ;
- по-друге, виключно Верховною Радою України відповідно до пункту 4 частини першої статті 85 та частини другої статті 95 Конституції України;
- по-третє, тільки за погодженням з судовими органами;
- по-четверте, пропорційно до затверджених бюджетних видатків на утримання органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

Це повністю відповідає засадам поділу державної влади, рівності органів законодавчої, виконавчої та судової влади перед Конституцією України (стаття 6 Конституції України) та принципу незалежності суддів (стаття 126 Конституції України), що, зокрема, дістало своє відображення в Законі України “Про бюджетну систему України”, Концепції судово-правової реформи в Україні, схваленій Постановою Верховної Ради України від 28 квітня 1992 року, та інших правових актах.

Суддя Конституційного Суду України

М. Козюбра